

TEXTOVÁ ČÁST

Místo: Náměstí Bohuslava Martinů, Polička

Pozemky: 5913/11 a 6311 k.ú. Polička

Investor: Město Polička, Palackého náměstí 160, Polička 572 01

IČ: 00277177

Zpracovatel: ai5 s.r.o. architektonická kancelář, Sokolovská 130/428,

Praha 8, IČ: 25854372

Autoři: MgA. Přemysl Kokeš a doc. Ing. Zuzana Ambrožová, Ph.D.

Řešené území obepíná nově opravený novogotický kostel sv. Jakuba, který byl po požáru města postaven podle projektu inženýra A. I. Wacha a dokončen roku 1865.

Plochy byly dle charakteru drobných invazí upraveny v sedmdesátých letech 20. století a to především výstavbou zídek z žulových bloků kolem trávníků. Tato naprosto nevhodná úprava je zvláště v kontaktu s Riegerovou ulicí doplněna také o nevhodně použité vegetační prvky. Ty společně se zídkami znemožňují využívání a prostupnost prostranstvím a nepodtrhují dostatečně kvalitu místa ani kostela.

Okolní zástavba je svým charakterem nízká, maloměstská, tedy přízemní, nebo patrová vyjma střední školy obchodní a služeb. Na plochu náměstí navazují vedle Riegerovy ulice také ulice Václavská, Otakarova a Kostelní. Podstatné jsou v území kompoziční vazby na proporcionálně unikátní budovu fary, věž hřbitovního kostela Sv. Michala i na věž radnice umístěné na Palackého náměstí dle projektu F.M. Kaňky.

Jedná se o jedno z nejvýše položených míst v historickém centru města Poličky a působí tak jako nízká akropole. Tuto výškovou situaci je možné nejlépe vnímat z ulice Riegerovy, kde terén směrem ke kostelu stoupá. Na druhé, severní straně kostela je terén naopak rovinatý. Kolem kostela je možné po celém obvodu projít a tyto morfologické prvky vedly ke stanovení kompozice, která obě strany kostela sice symbolicky spojuje, ale každá je utvářena jiným způsobem.

Jižní strana stoupající od Riegerovy ulice je nově pojednána širokými posedovými stupni, které jsou provedeny ze žulových bloků vysokých 350 mm a v místech sezení jsou doplněny o akátové sedáky. Plocha je kolmo na schody členěna pásy ze žluté velké žulové štípané dlažby, které vycházejí z gotických opěráků kostela a směřují k Riegerově ulici. Na konci jsou pásy dlažby přerušeny a vyplněny nízkou vegetací, ve které je v osách opěrného systému umístěno celkem 7 vysokokmenů (vyvětvených do úrovně první římsy). Tyto stromy symbolicky navazují na historickou situaci, protože mezi kostelem a Riegerovou ulicí původně stály domy a tato krátká alej na uliční frontu symbolicky odkazuje. Portikus ze stromů také výtvarně umocňuje kompozici náměstí, které v pohledu z Riegerovy ulice vstupuje korunami stromů do profilu ulice a upozorňuje na změnu prostorového uspořádání s tím, že je sedmero stromů předzvěstí exkluzivního a klidového městského prostoru. Při pohledu z Riegerovy ulice vytvářejí kmeny stromů sloupořadí, které se projeví až za desítky let, ale zarámují stavbu kostela do nového kontextu. V neposlední řadě jsou stromy v letních měsících kýženým zdrojem stínu na posedových schodech připomínající amfiteátr a umožňující jak pořádání kulturních akcí, tak používání plochy pro odpočinek, relaxaci, nebo pro kavárenský či piknikový prostor. Mezi dlážděnými pásy jsou na všech stupních amfiteátru navrženy kvalitní zavlažované a zastříhávané anglické trávniky v kvalitě fotbalového, nebo golfového trávniku. Tyto přírodní koberce jsou pochozí a umožňují pobyt osob po většinu roku. Mezi stupni amfiteátru a kostelem je mezi pásy dlažby vložena zpět původní autentická dlažba. Východní část tohoto místa popíšeme až na konci, protože má souvislost s propojením se severní plochou za kostelem.

Komunikace přivádějící automobilovou dopravu mezi kostel a faru je nyní obousměrná. Její šíře ale obousměrné dopravě neodpovídá a doporučujeme tak její úpravu na jednosměrnou s tím, že musí být upraven také dopravní režim v navazujících ulicích. Díky tomu může dojít k odklonění komunikace od nástupního hlavního schodiště před vstupem do kostela. Komunikace bude vybavena žulovými zkosenými obrubami, šedou žulovou drobnou kostkou kladenou do vějířů a stejně tak kladenou mozaikou na chodnících.

Komunikace pokračuje k severu a na západní straně ukazuje nezvyklou urbanistickou situaci, kde je fara odsunuta z uliční čáry běžné domkové zástavby a tato prostorová anomálie dává vyniknout dvěma štítovým stěnám. Fara zde byla jednoznačně koncipována jako budova s předzahrádkou, která je však dnes pojednána velmi utilitárně. Vnímáme tuto pozici jako urbanistickou závadu, kterou je ale možné využít jako jedinečný potenciál pro umístění současného řešení. Zde se dostáváme k historické události, která se na místě stala v roce 1948, kdy komunistická tajná bezpečnost přišla zatknout pana děkana a měšťaně z Poličky se v nezvyklé osobní odvaze postavili za svého děkana a zabránili totalitní policii spáchat justiční zločin. Vědomi si důsledků, které tento krok bude pro jejich životy mít, ukázali podobně jako ve filmu Všichni dobří rodáci Vojtěcha Jasného, který se natáčel v nedalekém Bystrém u Poličky, že hrdost a odvaha poličských měšťanů a přeneseno i Čechů je větší než je často uváděno a že vzdor vůči komunistické zvlí a totalitárním praktikám byl výrazně silnější, nežli dnes máme představu. Tato událost tak významně překračuje hranice Poličky a poukázat na osobní statečnost a odvahu jednotlivců vzdorovat zlu je zde nanejvýš důležité.

Navrhujeme tak předělit prostor mezi farou a zbytkem náměstí mělkým příkopem, který je od náměstí oddělen žulovým blokem vhodným k sezení, který zároveň vytváří světelnou linku a odděluje tuto předzahrádku od zbytku plochy. Ve snížené úrovni za kamennou lavicí je vyseto luční kvítí, které se neseče. Na obou protilehlých štítových stěnách jsou umístěny prvky současné sochařské tvorby, které reflektují dané místo vlevo svou světskou horizontalitou a vpravo duchovním étosem - vertikálou. Do fary se nově nechodí po schodech ale přes mělký příkop je ke dveřím přivedena ocelová moderní lávka, která je svou osou odkloněna od kolmého směru a uvozuje a symbolicky spojuje osu fary s věží Kaňkovské radnice. Tato osa je pak důležitým kompozičním prvkem piazzety, která se za kostelem a před unikátním proporcionálně vyváženým průčelím fary otevírá.

I zde je plocha členěna pásy, která navazují na opěrný systém kostela a kříží se s pásy, které všechny směřují na střed věže radnice. V severo-j jižním směru se tak jedná o rovnoběžky, zatímco ve východo-západním směru se pruhy rozevírají jako vějíř. Na kříženích vzniklých čtveřicí vějířových pruhů a sedmi rovnoběžných je navrženo celkem 26 vegetačních čtverců ve kterých je vysazeno 26 stromů s cílovou výškou do 5-7 m, které po propojení vytvářejí stinný bosket. ten je prostřiháván v ose spojnice fara - radnice tak, aby byl průhled vždy zachován a kompoziční vazba tak byla čitelná. Na dvou kříženích nejsou umístěny stromy, protože je zde navržena kašna. Ta uzavírá pohledovou osu z Otakarovy ulice a vytváří zrcadlo odrážející na ose umístěnou podružnou věž kostela, jakož i boční vstup do chrámu. V kolmé ose je kašna umístěna na spojnici fara - radnice a zrcadlí tak průčelí fary.

Z kašny vytéká voda směrem na východ. Kašna je tak spíše fontánou navazující svým charakterem na křtitelnice - baptisteria, budovaná v jižních zemích. A zde nastává symbolické propojení mezi severní a jižní stranou kostela, kde jsou oba prostory propojeny východní peší uličkou, kterou je vedena v úzké 40 cm široké a 20 cm hluboké stružce vedena voda až k amfiteátru, kde po pěti stupních, po pěti splavech jako po notové osnově spadá do nádrže - máchadla - umístěné u Riegerovy ulice. Žulová stružka je ještě na severní straně doplněna abstraktně pojatou studánkou, která odkazuje na zásadní dílo Bohuslava Martinů.

Je umístěna pod korunou stávajícího javoru, který je do kruhu obehnán kamennými bloky se sedáky a uvnitř je obklopen posedovým trávníkem. Díky tomuto mohutnému stromu bude studánku zjara potřeba „vyčistit a otevřít“...

Dlažba je na severní straně náměstí mezi pruhy obnovena a použita původní, stejně jako v uličce kolem strouhy. Pojížděné plochy jsou dlážděny šedomodrou drobnou desítkovou kostkou ve vějířích a chodníky ve žluté mozaice. Na ploše je umístěno 7 trvalých parkovacích míst a v případě pořádání akcí je možné parkovat mezi stromy až dalších 25 vozidel.

Vodní linka odkazuje na Bohuslava Martinů a je tak třeba se vrátit k amfiteátru, který je od bočního vstupu doplněn až dolů k Riegerově ulici širokým schodištěm navazujícím na dominantní schodiště bočního vstupu. Na tomto novém schodišti je navržena bronzová plastika v mírně nadživotní velikosti - jakási momentka ze života malého Bohuslava Martinů, který s houslemi běží domů.

Osvětlení celé plochy je navrženo zemními svítidly, které nesvětlují koruny stromů, bočními pásky v posedových prvcích i ve stružce od křtitelnice po máchadlo. Standardní osvětlení bude umístěno dle světelně technického výpočtu a bude provedeno tělesy shodnými s již určenými typy pro historické centrum města. Lavičky navrhujeme v jednotném stylu navazující na radniční náměstí, stejně jako odpadkové koše. Systém odvodnění musí být navržen v samostatné projekční části, ale navrhujeme použití litinových mříží na krytých žlabech a štěrbínové nerezové žlaby.

Kašna - fontána se stružkou, studánkou i máchadlem je napájena primárně z rezervoáru na zachycenou dešťovou vodu ze střechy kostela, která je vedena v uzavřeném okruhu čerpadlem. To čerpá vodu z máchadla a tlačí ji potrubím pod zemí do kašny a studánky, odkud ve spádu odtéká stužkou opět do máchadla. V podzemí je umístěna technologie, filtrace a úprava vody. V prostoru u studánky bude umístěno pítko s pitnou vodou. V případě dlouhotrvajícího sucha bude možné systém dopustit automaticky také z vodovodního řádu pitnou vodou.

V domě č.p. 52, který patří městu Polička, doporučujeme v souvislosti s úpravou prostranství provést průraz otvoru do provozovny v přízemí v západním průčelí budovy a zřídit zde kavárnu, cukrárnu, či jinou formu občerstvení, které obslouží pobytové schody i trávníky a vytvoří netradiční městskou stupňovitou terasu, která ve stínu stromů a za zurčení vodních splavů bude jistě vyhledávaným místem obyvatel města Polička, jakož i turistů.

Taxony dřevin budou vybírány dle místních podmínek, nadmořské výšky, snášenlivosti k řezu a toleranci vůči městskému prostředí. Nejlépe ve městě prospívají javory a lípy, proto bude sortiment vybírán z jejich vhodných a odolných kultivarů.

Odhadované náklady na realizaci čítají 20 - 25 mil. Kč. Cenu bude ovlivňovat především rychle rostoucí cena stavebních materiálů, jakož i zvolená velikost stromů, nebo kvalita sochařské výzdoby.